

HOMMAGE NUKUFILMIMEISTRILE

ALEKSEI TENUSAAR, ANNIKA KOPPEL

Heino Pars, kes 1962. aastal debüteeris filmiga „Väike motoroller“, kerkis võrdväärseks nukufilmi rajajaks Elbert Tuganovi kõrval. Nende kahe mehe teeneks võib pidada eesti animatsiooni arengut, omanäolisust ning uudset lähenemist võrreldes teiste, vanemate tolaaegses Nõukogude Liidus töötanud stuudiotega. 13. oktoobril tähistame Heino Parsi 80. sünnipäeva.

Heino Pars on sündinud 13. oktoobril 1925. aastal Kesk-Eesti väikeses Mustla linnakeses. Poiss tuli ilmale üheksa kaksikutest, kuid tema kaksikvend suri kahe ja poole aastasel. Perekonnas oli peale Heino veel üks vend, **Arnold**, ja õde **Elfriede**. Parsi isa oli isehakanud aednik ja mesinik, samuti pidas ta väikest maakauplust.

Mustla algkooli astus Heino Pars õppima 1933. aastal. Koolis tegutses õpilaste näitering, mis tegi tavaliselt kaks etendust õppeaasta jooksul. Kui Pars oli kuuendas klassis, usaldati tema hoolde **Oskar Lutsu „Kapsapea“** lavastamine. Õpetaja nägi etendust alles siis, kui kõik oli valmis.

1939. aastal, pärast algkooli lõpetamist läks Pars õppima Tartu 1. Realkooli, aga juba järgmisel aastal siirdus Viljandi keskkooli, kus lõpetas eelviimase, 11. klassi.

Siis algas Teine maailmasõda ning venelaste ja sakslaste sissetung Eestisse. Pars mobiliseeriti 1943. aasta novembris

Saksa armeesse. 1944. aastal sai ta tõsiselt haavata ning sattus venelaste kätte vangi. Koos teistega viidi Heino Pars Borovitši vangilaagrisse, kus tal õnnestus ühe venemaaestlasest sanitarist abiga ennast näidata poolkogemata vangi sattunud tsiviilisikuna, mis tõi kaasa leebema kohtlemise. Vangis oli Pars poolteist aastat ja enne vabanemist tegi tööd naelavabrikus.

1946. aastal vabanes Pars vangilaagrist ning asus õppima TRÜ arstiteaduskonda omandamaks veterinaari haridust. „Meditiin päästis mu elu ja sellest tekkis ka huvi asja vastu. Tahtsin minna arstiteadust õppima,“ meenutab Heino Pars. Kuid konkurss oli suur ning ta otsustas minna alguses veterinaariasse, plaanides hiljem, kui tekib mõni vaba koht, üle minna. „Võttis aega, enne kui selgusele sain, et olin vale eriala valinud. Fantaasiat ei tohi sel alal rakendada, sest muidu paned veel vale diagnoosi. See on ainult faktide mäng. Siis sai ka selgeks, et arstiteadus ei ole minu ala,“ räägib Pars.

Üliõpilasaastatel oli ta ülikooli taidlusteatrivi juht, kus tulid taas ilmsiks tema näitleja- ning lavastajavõimed. „Jätkasin õppimist, kuid peamiseks muutus ülikooli näitering. See andis elule õige sisu ja värvi. Kolmandal kursusel valiti mind näiteringi vanemaks, neljandal võeti maha. Hakati buržui kombeid otsima – see oli tollal moes.“

Heino Pars 29. septembril 2005. aastal oma kodus Mustamäel.

1949. aasta küüditamine tabas ka Heino Parsi perekonda, küüditajate tulekul üksi kodus olnud ema jäi neile saagiks. Isa oli selleks ajaks juba surnud.

1950. aastal Pars abiellus, jättis ülikooliõpingud pooleli ning asus tööle Järva-Jaani veterinaariajaoskonda, kus oli enne kohustuslikku ülikooli praktikat teinud. Otsus ülikool pooleli jätta oli tingitud kartusest, et tema mineviku pärast poleks seda niikuinii lubatud lõpetada. Veterinaari töö kõrvalt oli ta samal ajal näiteringi juht kohalikus kultuurimajas.

Pärast kaht ja poolt aastat töötamist veterinaarina otsustas Pars ennast „lahti rebida“ ning proovis 1953. aastal astuda Moskva filmiinstituuti režii erialale. Paraku ei lastud teda mandaatkomisjonist

edasi, sest instituuti katsetele pääsemiseks oli vaja ette näidata nõukogude keskkooli lõputunnistus, mida Parsil polnud. Saksa-aegne keskkooli üheteistkümnenda klassi lõputunnistus ning ülikooli kolm aastat ei lugenud midagi ja nii tuli tühjade kätega Eestisse tagasi pöörduda.

Julge pealehakkamine tõi võidu

Heino Pars ei andnud aga kergelt alla ning Moskvast Tallinna tagasi jõudnud, suundus Balti jaamast otseteed Tallinna Kinostuudio kontorisse, et leida endale sealt mõni vaba töökoht. Tänu õnnelikule juhusele õnnestuski Heino Parsil saada 1953. aastal stuudiosse kroonikafilmi osakonda operaatori assistendiks.

Esimese töö assistendina tegi Pars operaator **Vladimir Parveli** käe all, kellel oli parajasti käsil film **Kreutzwaldist**. Pärast Parveli juures töö lõpetamist sattus Pars kahe aasta vältel ühe operaatori juurest teise juurde. Assistendi töö põhiülesannete hulka kuulus kaamera korrashoid ning abistamine valguse paigutamisel. Heino Parsi enda sõnul oli see väga huvitav ja kasulik aeg, mil ta tutvus operaatoritehnikaga ning filmitegemise eri tahkudega. Samas oli ta lootnud stuudios leida professionaalseid tegijaid, kuid Moskvast saadeti sinna vaid neid režissööre, kellele mujal polnud rakendust leida. „Filme tegid mujalt tulnud inimesed, kellel ei olnud eesti keele ja kultuuriga midagi ühist,“ ütleb Pars. Tolle aja kroonikale olid iseloomulikud klantspildid, kus nn nõukogude tegelikkus pidi piisavalt hea ja ilus välja nägema. Pars tuletab meelde juhtumit, kui ta töötas režissöör **Nikiforovi** juures ning nad filmisid kroonikafilmina täiesti väljamõeldud teenust kaubanduses.

Kroonikafilmi operaatori assistendina töötas Heino Pars kaks aastat, seejärel viidi ta üle mängufilmi. Sisuliselt ei tähendanud see töös suurt muutust, kuid võrreldes kroonikafilmioludega olid mängufilmide operaatorid professionaalsemad. Teiste seast tõstab Pars esile operaator **Juli Kuni**, kelle juures ta töötas „**Esimese järgu kapteni**“ filmimise ajal.

Elbert Tuganoviga tutvus Heino Pars kinostuudio multiosakonnas, kus valmistati pealkirju. Tuganov oli osakonna juhataja, kuid abilisi tal ei olnud ja kuna ta vahetevahel tegi kombineeritud võtteid mängufilmides, hakkas Pars teda vajadusel asendama. Seal andiski Tuganov temale lugeda oma esimese filmi stsenaariumi, mis Parsile kohe suurt huvi pakkus. Nii juhtuski, et Tuganov kutsus Parsi 1957. aastal nukufilmi esimese filmi „**Peetrikese unenägu**“ võttegruppi.

Algul töötas Pars nukufilmis operaator **Aimée Beekmani** assistendina filmide „**Peetrikese unenägu**“ ja „**Metsamuinasjutt**“ (1960) tegemisel. Olles Beekmani assistent, sai ta olulise kogemuse. „Kaader pandi paika maalikunsti reeglite kohaselt: suure hoolega seati üles detailselt läbi mõeldud valgus. Nägin esmakordselt, mida võib filmis värvi ja valgusega teha. Kahju ainult, et Vene filmilint ei võimaldanud saavutatud nüansirikkusel võimule pääseda, rääkimata sellest, et paari aasta pärast hakkasid värvid tuhmuma ja varsti ei jäänud meie suurest tööst midagi järele – kõik oli ühtemoodi rebasepunane,“ meenutab Pars.

1960. aastal, pärast Beekmani lahkumist asus Pars tema asemele ning oli kaheksa nukufilmi operaator. Neist tuleks esile tõsta filmi „**Ott kosmoses**“ (1961), mis pälvis auhinna ning kus tunnustati ka operaatoritööd. Operaatoritöö kõrvalt tuli tal, nagu ka ülejäänud töögrupil, pidevalt mõelda välja nukkude konstruktsioone ning erinevaid võttevahendusi. Töötades operaatorina, andis Pars filmi tegemise ajal pidevalt ideid tol ajal ainukesele nukufilmirežissöörile Elbert Tuganovile.

1961. aastaks oli kõigile selge, et Tuganov üksinda ei jõua filme vajalikul hulgal lavastada, mille tõttu vajati võttegruppi teist režissööri. Tuganov pakkus seda võimalust Parsile, kes oli seda oodanud ning võttis töö hea meelega vastu.

Heino Pars töötas nukufilmis 1988. aastani. Pensionärina tegi ta veel kaks filmi: „**Hernes**“ (1988) ja „**Päkapikud piiluvad**“ (1990).

Operaator Kõps asub tegutsema

„Me alustasime lastefilmidega. Ma ei tea, et mingeid arusaamatusi oleks tekkinud. Selle, mis professionaalsusest vajaka jäi, tegi tasa meie filmide värskus, kaasaegsus, see miski, mis eesti nukufilmi loomingule algusest peale ainu-

„Operaator Kõps seeneriigis”, 1964.

omast ning iseloomulikku oli,” ütleb Pars.

Peaaegu kogu Heino Parsi looming ongi suunatud lastele. „Kogu aeg mõtlen ma laste peale,” räägib filmilooja. „Peaaegu kõik, mis ma olen teinud, on pühendatud neile. Ka sel juhul, kui olen vaadanud loodusesse, püüdes näidata elu ebataavalisest vaatepunktist. Kõigi vahenditega tuleb võidelda inimese muutumise eest poeetiliseks, rikkamaks. Tuleb võidelda kalestumise ning ükskõiksuse vastu, alasti ratsionalismi roostekorra vastu, mis meie ajastul hakkab tihti juba varases eas hinge uuristama.”

Heino Parsi debüütfilm „Väike motoroller” (1962) pajatab motorollerist, mis kukub välja mänguasju vedavast autost, ning selle seiklustest. Juba siin hakkavad sirguma algaja režissööri tulevaste huvide ja kiindumuste võrsed; juba siin on ühendatud talle kaks kõige

tähtsamat elementi: kõlbelisus ja loodus. Sellest peale on loodusvaatlus ja laste murede, veidruste ning kalduvuste ring tema loomingus põimuva kahe liini peamine sisu.

Pärast „Väikest motorollerit” tegid Pars ja tema tiim (koos kunstnik **Georgi Štšukini** ja stsenaarist **Kalju Kurepõlluga**) esimese Eesti animaseriaali kordumatu peategelase **operaator Kõpsiga** (1964–1968). Kokku on seriaalis neli osa. Kõps kutsub vaatajad kaasa erinevatele eksootilistele ekspeditsioonidele – seeneriiki, marjametsa, üksikule saarele ja kiviriiki.

Võib väita, et peategelasel operaator Kõpsil on palju ühist Parsi endaga. „Mul on tugev side loodusega. Mu isal oli suur aed ja ma mäletan, et kõige ilusam aeg oli kevadel, kui kõik õunapuud õit-sesid. Meie puud olid siis oma kolmkümmend aastat vanad ja nende oksad

olid tihedalt omavahel seotud, moodustades lillelise katuse. Siis veel ronisin puude otsa ja istusin seal tundide viisi.”

Samas on operaator Kõpsi filmid midagi enam kui lapsepõlvenostalgiat, iga film on ka informatiivne ja hariv.

„Umbhull marjakorjaja, nagu ma olen, hulkusin tihtipeale metsas, imetledes fantastilist värvide mängu ja vormide kordumatust, mis peitub tavalises metsaaluses looduses. Hakkasin mõtlema, kuidas seda mikromaailma lapseni tuua, ja leidsin, et kõige õigem oleks seda teha lapsele lähedase mänguasja, nukku kaudu. Operaator Kõps oli üks võtte, kuidas saab minna väiksesse maailma ja näidata seda suurelt. Idee oli teha mitte lihtne ringkäik looduses, vaid anda vaatajale sealjuures uusi teadmisi teda ümbritsevast. See pidi olema visuaalselt huvitav ja võimaldama ühtlasi kasutada dialoogi, et pilti täiendada mõningase teabega botaanika vallast,” räägib Pars.

Sarja esimese filmi, 1964. aastal vändatud „**Operaator Kõps seeneriigis**” stsenaariumi kirjutas režissöör ise. Kuigi filmile anti luba, suhtus „Tallinnfilm” stsenaariumisse umbusuga.

Film algab Kõpsi saabumisega seenespetsialistist professori juurde, kes viib operaatori seeneriiki ekskursioonile ja peab talle loengu. Seeneriiki jõudnud, näitab Kõps suures plaanis ja ebatavalistest rakurssidest selle mitmekesiseid asukaid. Viitvõtete abil näidatakse seente tormilist kasvamist. Eraldi jagatakse vaatajale teavet mürgistest seentest ning õpetussõnu nende äratundmiseks. Ei jäeta kasutamata ka asja puhtpraktilist külge – saanud kingituseks kõige paremad söögiseened, valmistab Kõps neist hiljem maitsva roa.

Kuna tegemist oli osaliselt õpetliku filmiga, anti algset stsenaariumi lugeda ka pedagoogidele, kuid nende soovitusel olid Parsi sõnul filmi tegemise seisukohalt tema jaoks täiesti kasutatud. Režii ehitab ta üles oma nägemuse järgi, pida-

des silmas, et lapsel oleks huvitav toimuvat jälgida, ning soovides anda lapsele esmaolulisi teadmisi.

Filmis näidatavad seened ja kommenteerivad tekstid pani Pars kokku koos kunstnik-lavastaja Štšukiniga, kelle hobi oli joonistada seeni ning nende kohta teaduslikke andmeid koguda, otsida nende ladinakeelseid nimetusi ning säilitada neid oma kollektsioonis. Kontrolliks kutsuti filmis näidatavaid seeni ja tekstilist materjali analüüsima TRÜ mükoloog **Kuulo Kalamees**.

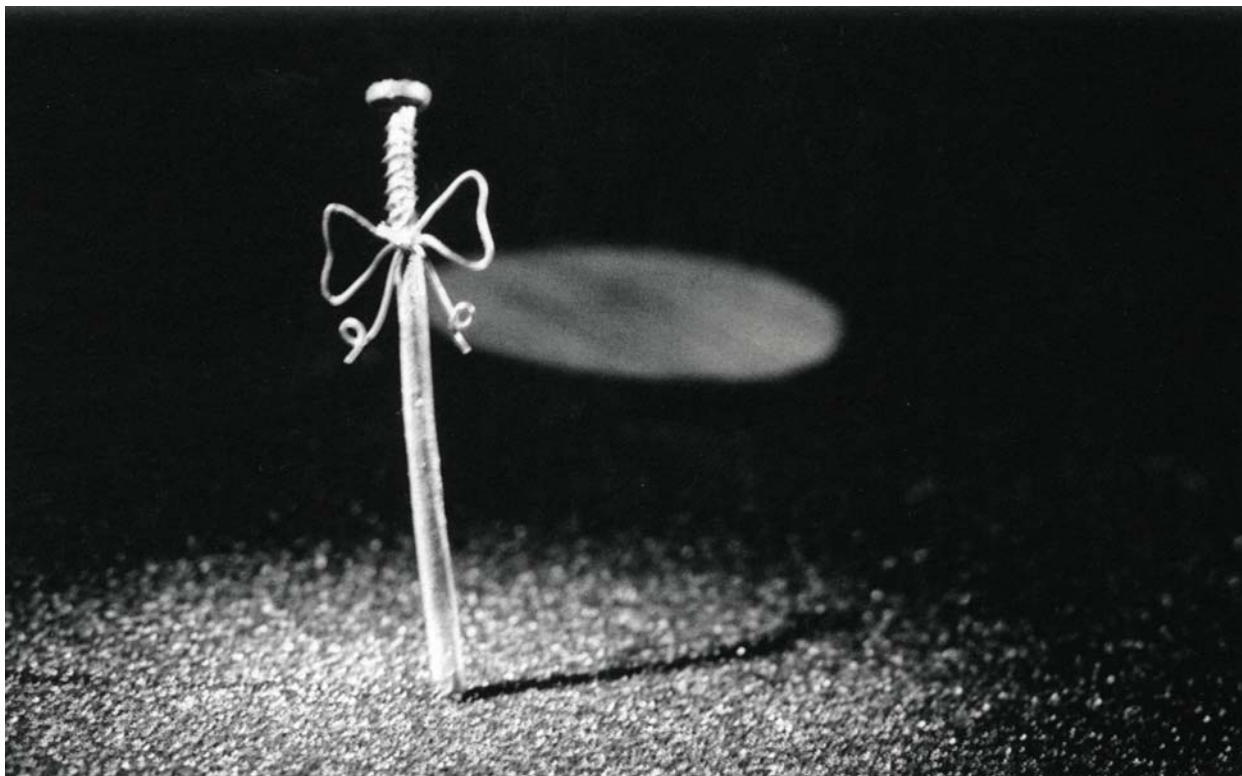
Kui siiani kasutati vahel populaarteaduslikus filmis multifilmi meetodeid ja vahendeid, siis nüüd toimub Parsil omamoodi vastupidine protsess. Ta kasutab mängufilmilikku võttestikku täiendamaks ning arendamaks multifilmi võimalusi.

„Operaator Kõps seeneriigis” pälvis nii publiku kui ka „Tallinnfilm” heakskiidu. Režissöör meenutab, et film võeti vastu aplausiga, mis oli tolle aja kohta küllaltki erakordne juhtum.

Õpetlikus laadis loodusfilmid on Parsi loomingu iseloomulikum suund. Filmis „**Putukate suvemängud**” (1971) kasutas ta esmakordselt multiplikatsioonil elusaid putukaid. Filmi „**Veealused**” (1973) jaoks tehti veealuseid võtteid, kus seati kõrvuti kaks äärmust: staatilised nukud ja sujuvalt liikuvad eriilmelised kalad. Film langes kriitika alla ja Pars on ka ise tunnistanud, et päris õnnestunult see sümbioos välja ei kukkunud. „**Laulud kevadele**” (1975) tutvustab linde, keda esitleb dirigent, ent põhiline osa on jäetud linnulaulule. „**Meemeistrite linn**” (1983), mis näitab mesilaste elu, pälvib jälle tunnustust ja jääb paljudele meelde.

„**Naelast**” saab nukufilmi nael

Nukufilmistuudio varasemal loomingu oli ka veel teistsugune mõõde. Sel ajal kui Pars tegeles 1960-ndatel valdavalt operaator Kõpsi seeriatega, hak-

„Nael”, 1972.

kas Tuganov lastefilmide hulka pikki- ma täiskasvanutele suunatud satiiri. Tuganovi satiiri teeb eriti huvitavaks see, et ta sulandab eestlasliku identiteedi ühte lääne kultuuri aspektidega, seda tegelaste ning eesti kirjanike ja kunstnike panuse kaudu.

Ka Parsil tekkis soov teha vahelduseks midagi täiskasvanutele. Kokku on ta teinud kuus täiskasvanutele mõeldud filmi, teda on paelunud täiskasvanute pahelised probleemid, näiteks alkoholism eetika ja kõlbluse vaatevinklist. Teistsugused on „**Kui mehed laulavad**” (1979) ja „**Elujõgi**” (1986).

Vormilt eksperimentaalse, ühiskonda käsitleva satiirini jõudis Pars oma filmiga „**Nael**” 1972. aastal. Film koosneb neljast lühipalast: „**Armastus**”, „**Pugeja**”, „**Huligaan**” ja „**Tsirkus**”.

Üldistatult, ent erakordselt väljendusrikkalt tulevad neis novellides esile kavalerist naela, uudishimulikust tallalakkujast naela ja haamri, tänaval kakluste ja miilitsaosakonda sattuvate joodikust naelte ja ning lõpuks naelast loomataltsutaja ja lõvi omavahelised suhted. Nagu pantomiimis, sõnadeta tegevuses alati, on siin kõik üles ehitatud reaalse inimtegevuse äratundmisele, üldistamisele.

Terve aastakümme enne **John Lasseteri** (režissöör Ameerika arvutistuudios „Pixar“), kes hakkas isiksustama tavapäraseid esemeid, nagu lamp ja globus, tegi Heino Pars oma filmi „Nael” valmis ilma arvuti abita, saavutades samaväärse efekti.

Idee tekkis Parsi sõnul juhuslikult. Tehes oma suvilas puutööd, juhtus ikka,

et ta lõi mõne naela kõveraks. Kõverad naelad äratasid aga Parsi tähelepanu oma ekspressiivsusega ning paelusid režissööri eelkõige vormiliselt.

Kuna nõukogude ajal oli palju keelde ja mitmeid tabuteemasid, siis loeti piltidest ja kujunditest välja palju rohkem, kui seal tavaliselt oli. Eestis oli allegooriate kasutamisel heaks näiteks absurdikarikatuur. Kui mõne tegelase näo juures kasutati musti pakse kulme, tõmmati kohe paralleele Brežnevigale. Nii oli üldsusele loetavate märkidega võimalik kritiseerida poliitilist korda.

Filmi satiiriline sisu aga äratas Moskva tähelepanu. Parsil oli valmis kirjutatud seitseteist lühipala, mille seast oleks saanud toimetaja valida filmi sobivad lood. Stsenariumi kirjutamisele pani Pars rohkem rõhku kui tavaliselt, sest alguses süüdistati teda formalismis. Kohalikul „Tallinnfilmi“ tasandil ei julgenud aga mitte keegi filmi omal vastutusel „Goskinosse“ ülevaatamiseks saata ning Parsil tuli endal üksi sõita Moskvasse filmist aru andma.

Moskva vahet sõitis Pars kolm korda ning iga kord pidi stsenariumis muudatusi tegema. Lõpuks sai ta filmi tegema hakata, kuid seda tingimusega, et esitab enne monteerimist musta materjali ülevaatamiseks. Kui must materjal oli Moskvasse esitatud, jäeti seal välja filmi viimane osa, kus vanad ja roostes naelad on kadunud noore ja jõudu täis naela peale ning püüavad selle kinni. Olles vanade naelte poolt kinni põimitud, hakkab ka noor ja tahtmist täis nael roostetama. Selles loos peegeldus selgelt nõukogude poliitika ja ühiskonna kriitika. Seda märkas ka „Goskino“ juhtkond, kes filmitud viienda, roostes naeltega episoodi välja jättis.

Tehniliselt oli seda filmi raske teostada – selline võtteprobleem oli esmakordne. Alguses tuli leida õige naelte materjal. Alumiiniumi oli raske väänata, sest faasi täpselt tagasi keerata oli või-

matu. Keemikud soovitasid kasutada kulla ja hõbeda segu, kuid see oleks kokkuvõttes läinud liiga kalliks maksma. Lõpuks otsustati kummi kasuks. Viiekümne protsendi ulatuses tuli võtete ajal kasutada peegleid, et saavutada naelte alla vari. Tulemuseks oli selle aja kohta lihtsate vahenditega märkimisväärne tehniline lahendus, mis pälvis ka rahvusvahelise tunnustuse.

„Kõik algas selle filmi puhul eksperimentidest, kuidas ülitinglikkusega midagi väljendada. On vaid üldfiguur ja liikumine, mis kannab ka emotsionaalset laengut. „Nael“ oli tõeline eksam ka nukujuhtidele. Asja mõnu seisneb selles, et väga täpse plastika abil saab mõtet edasi anda ka väga tingliku eseme kaudu. Multiplikaatoritele on see lausa eksamitöö, sest puuduvad igasugused abistavad vahendid. Otseseid eeskujusid polnud. Tõsi, Saksa DVs oli tehtud filme traatviguritega, kuid sealgi on traadist vormitud tegelaste kontuurid. Tuli välja mõelda väikesed banaalsed lood, et vaataja mõistaks kergemini, mis ekraanil toimub. Meil olid naelad kui niisugused ja ülesanne painutada naela näiteks nii, et vaataja saaks aru, et tegemist on lõviga. Vahel olime oma ülesandega arusaamise piiri peal, näiteks „Naela“ neljandat lugu „Tsirkust“ aitavad suuremalt jaolt lahti mõtestada helitaustad.

Filmi koomika johtub naela materjalist tuleneva jäikuse ja tema inimliku, loomuldasu painduvast, elastsest aineest eeldatava tegutsemisviisi vastuolust. Tänu juveliirsele elustamisele on jäik metall saavutanud väljendusjõu, mida iga miim võib kadestada. Nagu pantomiimiski, nii põhineb ka selles sõnadeta tegevuses kõik äratundmisel, täpselt antud vihjetel.

Kuigi film oli nii ideeliselt kui ka tehniliselt täiesti erakordne, on tähelepanuväärne seik see, et filmi ei lastud peaegu mitte ühelegi rahvusvahelisele fes-

tivalile. Rahvusvahelisele festivalile pääses „Nael“ vaid üks kord Itaalias, kus teda hinnati tehnilise saavutusena. Heino Parsi esimene satiiriline film „Nael“ on kahtlemata ka üks suurimaid režissöörist stsenaaristi õnnestumisi, jagades 1973. aasta kevadel Alma-Atas esikohta koos ülipopulaarse seriaaliga „Oota sa!“.

„Nael“ II järgnes 1981. aastal. Film koosneb kolmest naeltest peategelastega lühipalast, mis käsitlevad ühiskondlikke probleeme. Tsensuur oli kaheksakümnendate aastate algul läinud veidike leebemaks ning „Naela“ esimese osa edu tõttu oli kergem naeltest peategelastega uut stsenaariumi läbi suruda. Seekord oli „Goskino“ suhtumine leebem ning „Nael 2-s“ õnnestus Parsil ära teha ka esimesest osast välja jäänud lühilugu roostes naeltega. Osaliselt kasutas Pars üheksa aastat tagasi filmitud kaadreid.

Heino Parsi iseloomustab eelkõige uuendusmeelsus ja uute lahenduste otsimine nii sisus kui vormis. Ta lõi populaarteadusliku suunaga nukufilmi; olles ise loodusearmastaja ja -huviline, püüdis ta loodusimesid edasi anda ka lastele, jagada teadmisi ja äratada huvi looduse vastu.

Teise olulise teemana on Pars oma filmides käsitlenud kõlbluse ja inimsuhete probleemi. Kuigi tema täiskasvanutele suunatud looming on üsna väike, leiab Parsi satiiridest tahet panna publik mõtlema elu teravate nurkade üle. Suuremalt jaolt on aga tema filmilooming mõeldud lastele. Tema tegelaste ja lugude najal on üles kasvanud terve põlvkond, kes ei unusta „Operaator Kõpsi“, „Meemeistrite linna“ ja teisi häid filme. Aitäh nende eest nukufilmi meistrile!

Heino Parsi filmograafia

1962 „Väike motoroller“; 1964 „Operaator Kõps seeneriigis“; 1965 „Operaator Kõps marjariigis“; 1965 „Jaak ja robot“; 1966 „Operaator Kõps üksikul saarel“; 1967 „Vanapagan sulast kauplemas“; 1967 „Jussikese seitse sõpra“; 1968 „Operaator Kõps kiviriigis“; 1969 „Uhti, uhti, uhkesti“; 1969 „Lindude ja loomade sõda“; 1970 „Lumeveski“; 1971 „Putukate suvemängud“; 1971 „Mardileib“; 1972 „Nael“; 1973 „Veealused“; 1973 „Pallid“; 1974 „Muinasjutt Tema Majesteedist“; 1975 „Laulud kevadele“; 1976 „Soss-sepp“; 1977 „Kunksmoor“; 1977 „Savitüki lugu“; 1978 „Kunksmoor ja kapten Trumm“; 1979 „Kui mehed laulavad“; 1980 „Välek Vibulane“; 1981 „Nael“ II; 1983 „Meemeistrite linn“; 1984 „Naerupall“; 1985 „Seitse kuradit“; 1986 „Elujõgi“; 1988 „Hernes“; 1990 „Päkapikud piiluvad“.

Heino Parsi operaatorina tehtud filmide nimestik

1960 „Metsamuinasjutt“; 1961 „Mina ja Murri“; 1961 „Ott kosmoses“; 1962 „Kaks lugu“; 1962 „Peaaegu uskumatu lugu“; 1963 „Just nii!“; 1963 „Talent“; 1964 „Tublid loomad“.

ALEKSEI TENUSAAR (sünd. 22. VI 1982 Tallinnas) õpib Tallinna Ülikoolis magistriõppes kunstiopetajaks. 2005. aastal Urmas Viigi juhendamisel kirjutatud proseminaritöö „„Nukufilmi“ režissöör Heino Pars“ põhjal koostas artikli Annika Koppel.